

vitelji in to: od 1884. do 1894. Peter Hriberšek, za njim do prevrata Josef Grohenigg, od tedaj naprej pa je na šoli upravitelj Janko Kuhar. Pogosteje so se pa menjavali učitelji.

Šola se je v novem stoletju hitro razvijala: 1902. l. je postala trirazrednica, 1908. l. pa se je kot štirirazrednica preselila v novo poslopje. Vojna je preprečila nadaljnji razvoj šole.

V letih 1899., 1901. in 1920. so se ustanovile za predhodaljene učence Podpece, Javorja in Koprivne pomožne šole, ki so pa postale v zadnjih letih samostojne. V Podpici je sedaj tri-, v Koprivni pa dvorazrednica.

Šola v Črni pa je po vojni l. 1924. dobila peti razred, deset let pozneje še šesti razred, medtem pa poleg dveh vzporednic na domači šoli še paralelni prvi razred za prvo in drugo šolsko leto v Zerjavu. 1927. leta je Črna dobila tudi vrtec, tako, da je na šoli 9 učiteljev in učiteljic ter otroška vrtarica.

Ze nadsučitelj Hriberšek je 1892. l. ustanovil društvo prijateljev šole, ki je imelo namen zbirati sredstva za popiranje in obdareitev zbirnih otrok.

Posebno mnogo je koristila ta ustanova s tem, da je v zimskih mesecih oddaljenim otrokom preskrbela za kosilo toplo juho in kruh. Poleg tega so se vršile vsako leto božičnice in zaključne šolske proslave, pri čemer so bili učenci obdarovani z obleko in obutvijo.

Ta človekoljubna navada se je nadaljevala tudi po vojni, ko jo je oživel sedanjí upravitelj g. Janko Kuhar v obliki »Podpornega društva za šolsko mladino«. Društvo je vršilo isto nalogo ko ono pred vojno, lani pa je prevzel skrb za prehrano revne dece in pomoč z obleko in obutvijo šolski PRK.

V kakšnem obsegu se vrši božičnica na šoli povedo številke stroškov za darila. Lani so bili obdarovani otroci z oblekami, nogavicami, čevlji, perilom v vrednosti preko 12.000 dinarjev, poleg tega pa se je razdelilo v zimskih mesecih preko 7000 porcij juhe in kruha v vrednosti preko 2000 Din. K stroškom juhe ni vštetu plačilo kuharici, ker kuhajo in dele učiteljice same.

Omeniti je treba, da za kritje stroškov vsako leto prispeva lepo vsoto ravnateljstvo svinčenega rudnika v Mežici, ki je dalo tudi pol milijona Din l. 1927. za povečanje šolskega poslopja.

Če pogledamo razvoj v 125 letih, vidimo, da je bilo v začetku na istem teritoriju, to je na skupnem šolskem okolišu Črne, Podpece, Javorja in Koprivne do 50 šoloobiskujočih otrok, danes pa jih ima samo šola v Črni blizu 500, ostale tri šole pa nad 250. Prav isto razmerje najdemo z razredi: za isti okoliš, ki je pred 125 leti zadoščoval 1 razred, je danes natrpanih 15 razredov.

K temu je seveda mnogo pripomogel razvoj rudnika v Mežici s topilnico v Zerjavu, ki spada v črnski šolski okoliš.

H koncu naj pripišem še tole:

Razstava, kjer je pregledno pokazana zgodovina in razvoj šole, pozivi zanimanje prebivalstva za njihov kulturni hram. Prav zato pa proslave obletnic ne smejo biti navadne proslave z razstavo otroških ročnih del, risb, pismenih izdelkov itd., ampak naj imajo glavni namen pokazati razliko med dobo, ko se je šola začela in sedanostjo. Tako primerjava šole odpre ljudem oči in sami spoznajo, kako neumni so včasih, da se upirajo kakšni novi stvari.

Da pa je to mogoče, morajo biti točno pisane kronike. Kronika je zrcalo dobe in tistega, ki jo je pisal. Prav isto moremo trditi o arhivu. Sam sebi daje slabo izpričevalo, kdor nima knjig in dokumentov v redu. Zgodovinsko važne listine naj bi se shranile v posebnih mapah, ki bi omogočale vedno po njih določiti točen razvoj šole in vse važnejše dogodke med tem časom.

Hvalevredno in zanimivo pa bi bilo tudi na vsaki šoli ali pa vsaj na večjih hraniti po en izvod knjige, ki se je kdaj uporabljala na šoli.

Najzanimivejši pa bi bil šolski album. V njem naj bi našle prostor slike vseh učiteljev in katehetov na šoli, prav tako pa tudi slike prireditelj in važnejših dogodkov. Če bi k temu pridejali še slike novincev in izstopivših učencev, potem bi imeli izredno lep spomin, ki bi ob primernih obletnicah pritegnil k svečanosti vse mlado in staro. Vsi bi spoznali, da je vendar kos njihovega življenja ostal v šoli in da so nanjo vezani. Marsikoga bi to dovedlo do spoznanja, da dolguje šoli precej več ko drugim ustanovam in bo zato svoj odpor vsaj omilil napram njej, če ne bo postal njen podpornik in pospeševatelj.

Mirko Leder.

Na njegovo iniciativo je bil zgrajen dom jugoslovskega učiteljskega združenja.

Sodeloval je pri mnogih listih in revijah, je avtor večjega števila učbenikov in je bil tudi dvakrat nagrajen: prvič (pred vojno) od glavnega prosvetnega sveta, a letos od akademije nauk, Odlikovan je bil z mnogimi našimi in tujnimi odlikovanji.

Pokojni Petrovič zapušča dva otroka, sina sreskega načelnika v Bački Topoli in hčerko Daro.

Pokojnemu Petroviču, dobremu tovarišu večer spomin, a njegovi rodbini iskreno sožalje.

Pokopan je bil 19. t. m. na novem pokopališču v Beogradu. — V imenu Jugoslovskega učiteljskega društva se je poslovil od pokojnega Vlade tovariša Dragotina Ostojiča, predsednika beogradske sekcije. Govorili so še nekateri drugi, zelo zanimivo pa je bilo, da je na grobu govoril tudi nek slepec iz doma slepih v Zemunu.

Jugoslovenski javnosti!

Naši dobrovoljci, ki so krvaveli na vseh svetovnih bojiščih, razvijajo letos na Vidov dan svoj prapor v Ljubljani.

V onih temnih in težkih dneh so naši bratje dobrovoljci nastopili odkrito z mečem v roki proti stoletnemu sovragu ter z lastno krvjo krčili pot naši svobodi. V morju zaveznikih praporov so dvignili našo trobojko ter izvršili zgodovinska dejanja, ki so zadržila svet in dokazala samozavest, ponos in junastvo naroda, pripravljena braniti svoje nacionalne vrednote s preziranjem trpljenja in smrti.

Utrujene in razredčene vrste naših dobrovoljcev so se umaknile po doseženi zmagi v ozadje. Z isto nesebičnostjo, kot so jo pokazali pri svojem velikem delu v svetovni vojni, so prepuščali v svobodni domovini plod svojega dela drugim. Danes pa stojajo pred narod, da ožive spomin na junaške čine izvršene pred dvajsetimi leti v Dobrudži in da zasade v srca novi jugoslovske generaciji ono ljubezen in požrtvovalnost, ki so jo oni sami dokazali z lastno krvjo!

Jugoslovani! Ob priliki razvitja prapora naših dobrovoljcev je naša dolžnost, da jim izrazimo zahvalo, ki je nismo mogli izraziti v času njihovega žrtvovanja. S svojo prisotnostjo na njihovi proslavi jim dajemo zagotovilo, da smo strnjeni vrst ob njihovi strani, da razumemo veličino njihovega samožrtvovanja in junastva in da gledamo v njih

vzor, kateremu hočemo slediti v vsakem primeru in za vsako ceno!

Zato pozivamo vse Jugoslovane, da se udeležijo razvitja prapora naših dobrovoljcev!

ČUVAJMO JUGOSLAVIJO!

Zdravo!

V Ljubljani, dne 20. junija 1936.

Bran-i-bor, osrednje društvo — Društvo kneginje Zorke — Družba sv. Cirila in Metodaja — Gasilska zajednica dravske banovine — Jadranska straža, oblastni odbor — Jugoslovska ženska zveza, sekcija Ljubljana — Jugosl. nac. akad. klub Edinstvo — Jugosl. napr. akad. društvo Jadran — Klub jugosl. akademikov iz Trsta, Gorice in Istre — Kolo jugoslovske sester — Legija koroških borcev — Maistrovi borci — Narodna Odrbrana, oblastni odbor Ljubljana — Narodna Odrbrana, oblastni odbor Maribor — Narodna strokovna zveza — Savez jugoslovske emigrantske udruženj — Sokolska župa Kranj — Sokolska župa Ljubljana — Splošno žensko društvo — Streljaški okrug — Udruženje četnikov — Udruženje jugoslovske narodne železničarjev in brodarjev, oblastni odbor — Udruženje p. t. t. zvančnikov in služiteljev — Udruženje rezervnih oficirja i ratnika, pododbor — Udruženje vojnih invalidov kraljevine Jugoslavije, oblastni odbor — Zveza društev privatnih nameščencev.

Splošne vesti

UCITELJSKA STALNOST — POTREBA SOLE IN DRŽAVE

Glavni odbor JUU je na svoji seji v dneh 31. maja, 1. in 2. junija sklenil, da se gornja tema obravnava kot samostojni referat na vseh letošnjih banovinskih skupščinah JUU. Pozivamo tovarišice in tovariše, da se prijavijo kot referenti in to sporočijo v najkrajšem času sekciji. Navodila za sestavo referata smo poslali vsem predsednikom sreskih društev in prosimo, da se reflektantje obrnejo na predsednike sreskih društev, kamor smo poslali podrobna navodila.

PRIZGIMO JIM LUČ!

Pred dvajset leti so v Dobrudži stopili naši dobrovoljci v vrste borcev za svobodo. S svojo mlado silo so zadržali ves svet in ga opozorili na narod, ki krvavi pod tujim jarmom. Njihova dejanja so dokazala, da je ta narod vreden svobode.

Pred dvajset leti so omahnila v Dobrudži njih mlada, krepka telesa. Vojni plaz je zdrl prek njih in zasul njihove kosti v daljni tujini. Dvajset let samejajo njihovi grobovi brez cveta in zelenja, izravnani z zemljo. Dvajset let hrepene njihove kosti po ljubeči roki, ki bi prižgala luč na njihovih tihih domovih.

Bratje, sestre! Pot k tem njihovim domovom nam je trenutno nemogoč. Da pa jim

17 dni, in sicer 3 dni za rumeno, 3 dni za rdečo, 4 dni za modro barvo, ostali čas pa za pripravlanje klišejev in umivanje strojev. Stroj je tiskal povprečno 1000 pol na uro, kar predstavlja pri barvotisku izredno hitrost.

Da si ustvarite pojem o množini tiskanega papirja, znajte, da smo rabili 70 desk, na katere se je pokladala naklada in zlagala po par metrov na visoko. Da bi se barve ne zamazale in pole ne bi zlepile, smo potrebovali še 15.000 pol brezlesnega, hrupavega papirja, ki se je vlagal med sveže pole.

Pri vsem tem delu so bili zaposleni poleg mene še strojnik, 2 vlagalki, 6 ljudi, ki so medlagali in izlagali ter dva pomožna delavca.

Sklonil sem se bliže k njemu in sem mu rekel prav potih, skoro na uho: »Zdaj pa mi po pravici povejte ali vam ni pri tem delu pomagal vsaj z nasveti kak tuj specialist?«

Dachs je odstopil za dva koraka in me je strupeno pogledal: »Kako pa si to mislite? Saj sem vam povedal, da sem vodil to delo sam, ki sem kljub nemškemu imenu »prava ljubljanska srajca«. Pred leti me je poslala tiskarna, da se za tak del doobra izpopolnim za 3 mesece v Lipsko, kjer je tiskarska obrt na višku. Vsi drugi pa so se izučili od prvega do zadnjega v naši »Učiteljski tiskarni«, ki je po velikosti druga v Sloveniji.« In začel je hvaliti v prvi vrsti strojnika, pa tudi vse ostali personal, ki se je tudi pri tem kompliciranem delu zares izkazal. Govorila sva še o tem in onem in ko sem se pri vratih poslavljaval, mi je še dejal:

»Mi smo se — hvala Bogu — že oddahnili. Tudi v knjigovoznici, kjer je delalo z mrzlično nagljo s pomočjo modernih avtomatskih in polavtomatskih strojev 22 oseb polna dva tedna, je delo že povečini končano. Zdaj čakamo le še na eksedit, da napravijo čudež in da v enem samem tednu s to ogromno naklado naravnost poplavi Slovenijo.«

Vlada K. Petrovič

V noči od 17. na 18. junija je umrl Vlada K. Petrovič, upokojeni učitelj iz Beograda in bivši predsednik Jugoslovskega učiteljskega združenja.

Umrli je star šele 62 leti. Še pred dvema mesecema se je šetal zdrav po beogradske ulicah. Videlo se ga je sicer, toda samo v gotovem času na zelo kratkih izprehodih. — Dasiravno upokojenec, je pokojnik do zadnjega časa neumorno delal. Lahko bi se reklo, da ga je smrt našla pri delu.

Vlada je bil tako rekoč v povelju prenešen iz Sarajeva. Njegov oče, hribovec in upornik, se je nemiren in preganjan od okupatorske oblasti preselil iz Sarajeva v Srbijo, kamor je odnesel svojega sina Vlada, ki je bil rojen 1874. v Sarajevu.

Pokojni Vlada Petrovič je dovršil učiteljsko šolo v Nišu 1893. Zelo mlad, komaj 18 let je imel, ko je nastopil svoje prvo učiteljsko mesto v vasi Razbojni. Nadalje je služboval v Tibuzdi, Aleksincu, Vranji in Leskovcu. V Leskovcu je urejeval list »Naredak«. Vršil je tudi dolžnost šolskega nadzornika. Kasneje je dobil učiteljsko mesto v Beogradu; v početku je bil razredni učitelj, a pozneje je bil imenovan za upravnika doma gluhomanih otrok.

Vedno aktiven, je v Beogradu poleg rednega dela urejeval priznan mladinski list »Zraki«. Štiri leta je bil na čelu učiteljskega združenja.

Redkokdo je tako poznal vse evropske šolske sisteme, kakor pokojni Petrovič. Prepotoval je skoro vse evropske države in povsod zapuščal globok vtis.

Albert Širok:

Obisk v tiskarni

Iz tiskarne so mi sporočili, da so knjige Mladinske matice stiskane. Poleg »Kresnice«, »Barake«, »Čurimurčkov« in »Postelje gospoda Fibrija«, sem dobil tudi »Bratovščino Sinjega galebca«.

Pet drobnih knjižic prav za prav in ko tako ležijo na mizi, bi človek ne verjel, koliko dela, koliko truda, koliko skrbi je prikritih na teh maloštevilnih straneh.

Stopil sem v tiskarno. Na hodniku sem srečal ravnatelja Štruklja. Vesel mi je prišel nasproti: »Letos smo pa zgodnji, kaj?« Pritrdil sem mu in sem mu sledil v prvo nadstropje v stavnico.

Tu bi kmalu zadel ob faktorja Rabiča, ki je prihajal od linotipskih strojev. »Ste se kaj oddahnil?« sem ga vprašal smeje.

»Pri nas ni bilo sile!« je odvrnil veselo. »Take štiri knjige so za nas za malo južno. Linotipski stroji so par tednov regljali, stavec Cesar se je pri lomljenju nekoliko spotil, pretegnil se pri tem delu ni tu nihče. Tam doli pa je bila pri takšni nakladi drugačna muzika!« In je pokazal na spodnje prostore, kjer so knjige tiskali.

Sel sem v spodnje prostore. Trije, štirje stroji so gučali. Drugi stroj so umivali. Ob strojih strojnik in dekleta, ki enakomerno vlagajo čiste pole papirja in od časa do časa odnašajo natisnjene. Nalagajo jih na dolge mize, kjer se kopicijo v visoke skladovnice. Tam na manjši mizi so razmetani barvni odtiski.

Faktor Dachs me ni slišal dokler nisem bil tik ob njem. Tedaj je odložil povečevalno steklo, s katerim je motril odtisk klišeja, in obraz se mu razlezel v vesel smehljaj.

»Zadovoljni?«

Pritrdil sem mu.

»Še bolj zadovoljni smo mi«, je nadaljeval veselo. »Prišlj smo zopet do sapa, meni pa se je odvil velik kamen od srca! Sicer pa natisniti 80.000 knjig niso mačje solze! Stroji so peli skoro nepretrgano od jutra do noči nad mesec dni. Delali smo v dveh turnusih in zadnje čase tudi ob praznikih.«

»Pa barvotisk »Čurimurčkov« vam je delal kaj sitnosti?« sem ga prekinil.

Dachs se je za trenutek zamislil: »Barvotisk je za vsako tiskarno velika preizkušnja. Kot si barvotiska vsak želi, tako se ga vsak boji. Je kot nekaj hazard, tu moraš paziti na barvo, da dosežeš pravo nianšo, paziti moraš na papir in na to da se klišeji krijejo do desetinke milimetra natančno. Če ne vzmameš prave barve ali vzmameš papir, ki je občutljiv za vsako vremensko izpremembo in se ali skrči ali razširi le za malenkost, pa dobiš namesto lepe slike zmazek. Najhujše je to, da se vse napake spoznajo šele pri tisku zadnje barve. Takrat se ne da več pomagati. Če so napake tu je vse uničeno. Zdaj pa pomislite kaj to pomeni pri nakladi od 20.000.«

Pravijo, da se je ravnatelju sanjalo, da so se barve sprijele s sušilnim papirjem in da je naklada uničena. Zjutraj na vse zgodaj je pritekel v tiskarno gledat, če je kaj resnice na tem. Tudi jaz sem se v sanjah včasih premetaval po postelji zaradi »Čurimurčkov«. Nič čudnega ni. V taki nakladi se je tiskal barvotisk najbrž zdaj prvič v Jugoslaviji. Nekateri so menili, da klišeji sploh ne vzdržijo, so obetali neizogibno nesrečo. Vsega tega pa ni bilo in mislim, da ste z uspehom zadovoljni tudi vi.« Komaj sem utegnil pritrditi, že je naglo nadaljeval: »Človek, ki nima s tem opravka, si komaj lahko predstavlja, kako kompliciran je barvotisk. 18 dni, ki jih je rabila klišarna »Jugografika« za izdelavo klišejev za »Čurimurčke«, pomenijo naravnost rekorden čas, ki je klišarni v čast. Pomislite samo, da smo potrebovali le za tisk barvane priloge »Čurimurčkov« celih

— Maturantke V. b letnika drž. učit. šole v Ljubljani iz leta 1931. naj se zberejo dne 11. julija ob 9. uri pred sodnijo. Proslava petletnice. Pridite vse. — Franka.